

Maahanmuuttajataustaisten nuorten luontosuhde ja luonnon virkistyskäyttö – tutkimus Lahden yläkoululaisista

RIIKKA PUHAKKA¹, KATI PITKÄNEN² & IIKKA OINONEN²
Helsingin yliopisto¹, Suomen ympäristökeskus²

Puhakka, Riikka & Pitkänen, Kati & Oinonen, Iikka (2021) Maahanmuuttajataustaisten nuorten luontosuhde ja luonnon virkistyskäyttö – tutkimus Lahden yläkoululaisista (Immigrant adolescents' relationships with nature and outdoor recreation – study on lower secondary school pupils in Lahti). Terra 133: 4, 173–187. <https://doi.org/10.30677/terra.110808>

 Successful integration of immigrants has been identified as the key for future social and economic well-being in EU. Nature can be used to support integration. Based on survey data collected from students in 7–9th grades in the city of Lahti (n=1,121), we explore immigrants' and native Finns' participation in outdoor recreation and their well-being experiences of and relationships with nature. The study applies the framework of integration to discuss how nature supports the integration of immigrant youth in Finland. The results show that nature is an important part of immigrant adolescents' everyday lives and can support their structural, cultural, interactive and identificational integration. However, there are also some differences between the immigrant and native adolescents. The study results highlight the better inclusion of the youth and multi-cultural nature-relationships in the governance of natural areas and development of nature-based solutions for integration.

Key words: immigrants, adolescents, integration, relationships with nature, outdoor recreation, well-being, nature-based solutions

Riikka Puhakka, Ekosysteemit ja ympäristö -tutkimusohjelma, Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto, Niemenkatu 73, FI-15140 Lahti, Finland. E-mail: <riikka.puhakka@helsinki.fi>

Kati Pitkänen, Ympäristöpolitiikkakeskus, Suomen ympäristökeskus, Yliopistokatu 6B, FI-80100 Joensuu, Finland. E-mail: <kati.pitkanen@syke.fi>

Iikka Oinonen, Ympäristöpolitiikkakeskus, Suomen ympäristökeskus, Latokartanonkaari 11, FI-00790 Helsinki, Finland. E-mail: <iikka.oinonen@syke.fi>

Maahanmuuttajien onnistuneesta kotoutumisesta on tullut entistä tärkeämpää maahanmuuttajaväestön osuuden kasvaessa. Kun aiemmin maahanmuuttajat olivat pääasiassa naapurimaiden kansalaisia, viime vuosina Suomeen on muutettu yhä kauempaa. Suuri osa viime vuosien maahanmuuttajista on tullut turvapaikanhakijoina maista, joiden kulttuuri- ja luontoympäristö poikkeavat voimakkaasti Suomesta (Working together... 2018; Maahanmuuttajat väestössä 2021; Suomen väestö... 2021). Myös luonnonkäyttötavat ja luontoa koskevat käsitykset voivat olla erilaisia eri kulttuureissa (esim. Buijs ym. 2009).

Suomalaisessa yhteiskunnassa luonto ei ole enää useimmille ihmisille työn ja aineellisen elämän välitön ehto vaan enemmän virkistykseen ja esteettiseen ihailun kohde. Luonnonläheisyyttä on perinteisesti pidetty keskeisenä osana kansallista

identiteettiä, mutta luontoalueiden kaventuessa ja elämäntapojen kaupunkilaistuessa erityisesti nuorempien sukupolvien luonnosta vieraantumisen on käyty keskustelua. Tutkimusten perusteella suuri osa teini-ikäisistä suomalaisnuorista viettää mielellään aikaa erilaisissa luontoympäristöissä, mutta pientä joukkoa luonto ei kiinnosta (Puhakka 2014; Hakoköngäs & Puhakka 2021). Teini-ikäisten on myös tulkittu edustavan luontosuhteessa ”aikailijaksi”, mutta kiinnostuksen luontoa kohtaan on todettu palautuvan usein aikuisiässä (Kaplan & Kaplan 2002). Palautumisen kannalta tärkeitä ovat varhaiset luontokokemukset (Ward Thompson ym. 2008; Taye ym. 2019). Samalla kun yhteiskunta muuttuu kulttuurisesti yhä monimuotoisemmaksi, myös nuorempien sukupolvien luontosuhteiden voidaan olettaa moninaistuvan.

Suomessa ei ole kuitenkaan aiemmin tutkittu maahanmuuttajalasten ja -nuorten luontosuhdetta tai luonnon virkistyskäyttöä. Kansainvälisissä eri tieteenalojen tutkimuksissa on tarkasteltu muun muassa maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten luontoyhteyttä (Fränkel ym. 2019), luonnossa virkistäytymistä ja sen esteitä (Berge & Krange 2011; Stodolska ym. 2013) sekä viheralueiden merkitystä sosiaalisen osallisuuden kannalta (Seeland ym. 2009).

Aiemmassa suomalaisessa kirjallisuudessa on esitelty luontokotoutumisen käytäntöjä (esim. Pitkänen ym. 2017; Gentin ym. 2018; Jokela & Uusitalo 2019) sekä tutkittu luontolähtöistä kotoutumista eri näkökulmista. Kysely- ja haastattelututkimukseen (Tyynelä 2011) osallistuneet maahanmuuttajat olivat omaksuneet suomalaisten ulkoiluharrastuksia ja olivat innokkaita kokeilemaan uusia harrastuksia. Helsingin metropolialueella haastatellut maahanmuuttajat (Leikkilä ym. 2013) hyödynsivät kaupunkiluontoa jokapäiväisessä arjessaan – erityisesti perheenjäsenten ja ystävien seurassa – ja olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä luontoalueiden saavutettavuuteen. Monet pystyivät unohtamaan murheensa ja tunteemaan itsensä rentoutuneimmiksi, terveemmiksi ja onnellisemmiksi luonnossa. Lappiin tulleet maahanmuuttajat (Tuulentie 2019; Uusitalo ym. 2019) pitivät suomalaisesta luonnosta varsinkin kesäaikaan, ja luonnossa miellyttivät erityisesti aiemmasta asuinympäristöstä tutut asiat. Suomalaisraportin (Faehnle ym. 2010) perusteella kaupunkiluontoa voidaan hyödyntää monin tavoin maahanmuuttajien kotoutumisessa, mutta kotoutumisen esteinä voivat olla muun muassa ilmastoteijät, epätietoisuus luonnossa sallituista käytännöistä, rasmin ja väkivallan pelko, tukiverkoston puute sekä luonnon ”villeyden” aiheuttama pelko.

Tutkimusten perusteella luonnolla voi olla tärkeä merkitys sosiaalisen koheesion ja maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa (esim. Jay & Schraml 2009). Viheralueiden on esimerkiksi havaittu olevan tärkeitä muiden kohtaamisen ja ystävyysuhdeten luomisen paikkoja erityisesti maahanmuuttajanuorille ja -lapsille (esim. Seeland ym. 2009; Stodolska ym. 2017). Gentinin ym. (2019) mukaan luonto voi olla tärkeä kotoutumisen väline, mutta se tulisi myös ymmärtää resurssina, joka on tasavertaisesti kaikkien saavutettavissa. Tutkimuksissa on nostettu esille luonnon ja luontoon liittyvien käytäntöjen saavutettavuuden merkitys myös maahanmuuttajien terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta (Gentin ym. 2017; Stodolska ym. 2017). Luonnon myönteiset vaikutukset niin aikuisten kuin lasten psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin tunnustetaan yhä paremmin (esim. Keniger ym. 2013; Twohig-Bennett & Jones 2018).

Luontoympäristössä oleskelusta seuraa paitsi välittömiä hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia myös välillisiä hyötyjä, kun luonto motivoi ihmisiä liikkumaan (Shanahan ym. 2016).

Tarkastelemme tässä artikkelissa maahanmuuttajataustaisten nuorten luonnossa virkistäytymisen tapoja, heidän luontosuhdettaan sekä koettuja luonnon hyvinvointivaikutuksia. Suhteutamme maahanmuuttajataustaisten nuorten näkemyksiä kantaväestöön kuuluvien nuorten näkemyksiin vertailemalla näitä kahta ryhmää. Käytämme tutkimuksen aineistona syksyllä 2020 Lahden yläkoulujen 7.–9. luokien oppilailta kerättyä kyselyaineistoa (n=1 121). Pohdimme Gentinin ym. (2019) viitekehykseen tukeutuen, miten luonto tukee maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista Suomessa.

Luonnon ja kotoutumisen välinen yhteys

Maahanmuuttajien integraatiolla tarkoitetaan sitä, että maasta toiseen muuttanut ihminen löytää yhteiskunnassa paikkansa olla ja toimia. Toisaalta integraatiolla viitataan myös siihen prosessiin ja toimenpiteisiin, joilla tätä lopputulosta tuetaan (Saukkonen 2016, 2020). Suomessa integraation sijaan käytetään yleisesti termiä kotoutuminen ja kotoutumiseen tähtääviin toimiin viitataan termillä kotouttaminen. Kotoutuminen on laajasti viranomaiskäytössä oleva käsite, joka määritellään lainsäädännössä (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) niin, että sillä tarkoitetaan ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. Kotoutuminen on siis kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttajat pääsevät osaksi yhteiskunnan toimintaa ja instituutioita, mutta myös ympäröivä yhteiskunta kehittyä ja hyväksyy kulttuurisen monimuotoisuuden (Berry 1997). Kotoutumisen käsitettä on pidetty ongelmallisena, koska sen päämääränä tulkitaan usein olevan maahanmuuttajien yksisuuntainen valtakulttuuriin sopeutuminen, jota mitataan ulkoapäin asetettujen tavoitteiden kuten esimerkiksi työllistymisen kautta (Saukkonen 2020). Maahanmuuttotutkimuksessa käytetään kotoutumisen lisäksi monia muita termejä ja lähestymistapoja tavoittamaan paremmin myös muuttavien ihmisten kokemuksia ja yllirajaista näkökulmaa.

Luonnon ja maahanmuuton yhteyttä on lähestytty integraation (kotoutumisen) ohella myös muiden käsitteiden kuten koheesion (Peters ym. 2010), akkulturaation (Stodolska ym. 2017) ja adaptaation

(Powell & Rishbeth 2012) kautta. Useimmissa maahanmuuttajien ja luonnon suhdetta tarkastelleissa tutkimuksissa painopiste on ollut empirisessä kuvailussa ja kohdealueina ovat usein olleet kaupunkien viheralueet ja puistot. Tutkimuksissa on muun muassa tarkasteltu maahanmuuttajien preferenssejä ja tapoja käyttää luontoa sekä vertailtu erilaisten väestöryhmien luontosuhdetta ja luonnonkäyttötapoja (Gentin 2011; Ordóñez-Barona 2017; Gentin ym. 2019). Maisematutkija Sandra Gentin kumppaneineen (2019) peräänkuuluttavatkin tutkijoita suuntaamaan huomionsa myös siihen, miten luonto ja erilaiset luontoon pohjautuvat ratkaisut voisivat edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista.

Gentin ym. (2019) erottavat neljä tapaa käsitteellistää luonnon ja kotoutumisen välinen suhde pohjautuen sosiologi Hartmut Esserin (1999) neljään integraation ulottuvuuteen: rakenteellinen, kulttuurinen, vuorovaikutuksellinen ja identifioiva integraatio. Gentinin ym. (2019) mukaan luonnon merkitys voidaan nähdä niin kotoutumisen välineenä kuin päämääränä. Luonto voi tukea kotoutumista tarjoten alustan ja mahdollisuuksia sosiaaliselle vuorovaikutukselle sekä merkityksellisten suhteiden syntymiselle niin suhteessa ihmisiin kuin paikkoihin. Toisaalta luonnon merkitys liittyy sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen sekä kaikkien yhtäläisiin mahdollisuuksiin suhteessa luontoon ja siihen liittyvään tietoon ja tapoihin. Tarkastelemme seuraavassa aiempaa maahanmuuttajien luontosuhteeseen ja luonnon käyttöön liittyvää tutkimusta Gentinin ym. (2019) viitekehukseen nojaten.

Vuorovaikutuksellinen integraatio – luonnon merkitys sosiaalisten kohtaamisten paikkana ja alustana – on Gentinin ym. (2019) mukaan eurooppalaisessa kirjallisuudessa tyypillisin tapa ymmärtää luonnon merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Luontoympäristöt, kuten kaupunkipuistot ja viheralueet, ovat avointa julkista tilaa, jota kaikkien on mahdollista käyttää ja samalla viettää aikaa muiden ihmisten kanssa. Yhteiset luontoharrastukset ja -kokemukset mahdollistavat sosiaalisen vuorovaikutuksen ja siteiden vahvistamisen perheiden tai yhteisöjen kesken (Dinnie ym. 2013). Viheralueet voivat lisätä ihmisten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lieventää sosiaalisia ongelmia kaupungeissa (Weinstein ym. 2015). Maahanmuuttajia käsitellessä tutkimuksissa on korostettu viheralueiden ja ulkona tapahtuvan urheilun ja pelien merkitystä muun muassa turvapaikanhakijamiehille (Rishbeth & Finney 2006) sekä lapsille ja nuorille (Seeland ym. 2009; Stodolska ym. 2017). Toisaalta on varoitettu ylikorostamasta luonnon merkitystä monikulttuuristen kohtaamisten paikkana. Monissa tutkimuksissa on havaittu, että viheralueilla viettää aikaa erityisesti omaan etniseen ryhmään kuuluvien ihmisten kanssa eikä syvällisiä kontakteja muihin ryhmiin kuuluvien tuntemattomien kanssa juuri synny (Jay & Schraml 2009; Peters 2010; Leikkilä ym. 2013; Stodolska ym. 2017).

Identifioivassa integraatiossa korostuu luonnon myötävaikutus eri paikoille ja uudelle kotimaalle annetuille merkityksille. Luonnolla on suuri symbolinen arvo ja potentiaali samaistumisen kohteena (Jay & Schraml 2009). Miellyttäväksi koettu ympäristö tukee myönteisen suhteen muodostumista uutta asuinpaikkaa ja -ympäristöä kohtaan ja vahvistaa paikkaan kiinnittymistä (Peters ym. 2010, 2016; Lovelock ym. 2011; Stodolska ym. 2017). Samaistumiseen vaikuttaa paitsi luontoympäristön vetovoimaisuus myös se, missä määrin ympäristö pystyy herättämään tuttuuden tunteen ja muistoja aiemmista asuinympäristöistä (Leikkilä ym. 2013; Stodolska ym. 2017). Ympäristö, jossa ei ole minkäänlaista kiinnittymiskohtaa aiempiin kokemuksiin ja maisemiin, voidaan kokea vieraanuttavana (Stodolska ym. 2017). Kaikki kulttuurit eivät myöskään jaa länsimaisia käsityksiä luonnon virkistyskäytöstä ja virkistävästä luontoympäristöstä (Curry ym. 2001; Rishbeth & Finney 2006; Buijs ym. 2009).

Kulttuurisessa integraatiossa korostetaan luontoa koskevien käsitysten, tapojen ja tietojen ymmärtämistä osana ympäröivään yhteiskuntaan kotoutumista. Luonto ja siihen liittyvät tavat ja uskomukset sekä luonnolle ja maisemille annetut merkitykset nostetaan usein keskeiseksi osaksi pohjoismaisia kulttuureja. Esimerkiksi Norjassa luontotaitoja ja -tietoja opetetaan maahanmuuttajille osana pakollista kotoutumiskoulutusta (Gentin ym. 2018). Viher- ja virkistysalueilla on mahdollista päästä näkemään ja oppia erilaisia kulttuurisia taitoja ja tietoja koskien myös laajemmin kantaväestön tapoja ja kulttuuria – esimerkiksi miten kantaväestö juhlii, valmistaa ruokaa tai on vuorovaikutuksessa keskenään (Rishbeth & Finney 2006; Leikkilä ym. 2013; Stodolska ym. 2017).

Rakenteellisen integraation näkökulmasta luonto ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuudet tulisi ymmärtää vastaavanlaisina yhteiskunnallisina instituutiona kuin työ, koulutus, terveydenhoito, kieli tai kulttuuri, joihin maahanmuuttajilla on yhtäläinen oikeus ja mahdollisuus kuin kantaväestöllä (Curry ym. 2001; Gentin ym. 2019). Tutkimuksissa on nostettu esille muun muassa luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien ja luontoalueiden yhdenvertainen saavutettavuus sekä maahanmuuttajan mahdollisuudet osallistua luonto- ja viheralueiden suunnitteluun (Curry ym. 2001; Leikkilä ym. 2013). Yhä useammin on nostettu esille myös viheralueiden merkitys maahanmuuttajien hyvinvoinnille ja hyvän elämän toteutumiseksi. Luonnon hyvinvoin-

tivaikutuksia koskevien tutkimusten perusteella luonnossa oleskelu muun muassa parantaa mielialaa ja itsetuntoa sekä vähentää kielteisiä tunteuksia (Barton & Pretty, 2010; McMahan & Estes 2015). Luonto parantaa tarkkaavaisuuden palautumista ja vähentää henkistä uupumusta. Luonnossa oleskelu elvyttää stressistä myös fysiologisesti: esimerkiksi verenpaine, sydämen syke ja lihasjännitys alenevat (van den Berg ym. 2003; Tyrväinen ym. 2014). Viherympäristö on yhdistetty monien terveysongelmien alhaisempaan riskiin (Twhigh-Bennett & Jones 2018) sekä immuunijärjestelmän toiminnan paranemiseen (Hahtela 2019).

Maahanmuuttajia koskevan tutkimuksen (Stodolska ym. 2017) perusteella luonnossa virkistäytyminen lisää erityisesti psyykkistä hyvinvointia, sillä se lievittää stressiä ja edistää elpymistä. Luonto saa myös tuntemaan olon turvalliseksi ja siellä on mahdollista olla oma itsensä (Rishbeth & Finney 2006; Stodolska ym. 2017). Toisaalta tutkimuksessa on nostettu esille, että luontoympäristössä oleskelu voi herättää myös kielteisiä tuntemuksia (esim. Milligan & Bingley 2007). Maahanmuuttajilla voi liittyä esimerkiksi puistoihin pelkoa päällekkarkauksista tai syrjinnästä (Lovelock ym. 2011; Stodolska ym. 2013, 2017; Kloek ym. 2017).

Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Aineistona käytetään Lahden kaupungin yläkoululaisilta syksyllä 2020 kerättyä verkkopohjaista kyselyä, jossa kartoitettiin nuorten luonnossa virkistäytymisen tapoja, luontosuhdetta ja luonnon hyvinvointivaikutuksia. Kyseessä on sekundaarinen tutkimusaineisto, jota ei alun perin kerätty maahanmuuttajien kotoutumisen tutkimiseksi eikä se siten perustunut integraation moniulotteiseen ymmärrykseen sen tuottamisen aikana. Kiinnostusta osallistua kyselytutkimukseen kysyttiin kymmenen Lahden yläkoulun rehtoreilta ja biologian ja maantiedon opettajilta. Kyselylinkki lähetettiin lopulta viiteen yläkouluun; neljästä koulusta osallistui 7.–9.-luokkia ja yhdestä koulusta 9.-luokkia. Opettajia ohjeistettiin täyttämään kysely oppilaille esimerkiksi biologian ja maantiedon oppitunneilla. Lisäksi opettajille toimitettiin huoltajille jaettavaksi tiedote tutkimuksesta. Oppilaiden osallistuminen tutkimukseen oli vapaaehtoista. Kysely täytettiin anonyymisti SurveyMonkey Inc (<www.surveymonkey.com>)-palvelussa joko mobiililaitteella tai tietokoneella.

Kyselyyn vastasi yhteensä 1 256 oppilasta syysmarraskuussa 2020. Opettajien mukaan kyselyn täyttämistä kieltäytyneitä oppilaita oli luokissa muutamia. Lopullisesta aineistosta poistettiin yhdestä koulusta vastannut 6.-luokkalaisten joukko

(21 vastausta) sekä ne vastaajat, jotka olivat vastanneet alle puoleen kysymyksistä (85 vastausta). Lisäksi aineistosta poistettiin epäluotettaviksi arvioidut 29 vastausta, jotka sisälsivät asiattomuuksia, vääriä tietoja, selviä ristiriitaisuuksia tai ”suoria” vastausrivejä. Poisjätetyissä vastauksissa maahanmuuttajataustaisten osuus oli suurempi (11 %) kuin kyselyn vastaajissa (7,5 %). Lopullinen aineiston koko oli siten 1 121 vastaajaa. Vastauksissa esiintyi puuttuvaa tietoa siten, että kyselyn loppua kohden vastaajamäärä pieneni (osittaisvastaajia 6,5 %).

Kyselyn vastaajista 84 oli maahanmuuttajataustaisia nuoria. Maahanmuuttajataustaisiksi määriteltiin joko Suomessa tai muualla syntyneet vastaajat, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet Suomen ulkopuolella. Lisäksi maahanmuuttajataustaisiksi määriteltiin ne vastaajat, jotka olivat itse syntyneet ulkomailla ja vastasivat vanhempien synnyinmaita koskevaan kysymykseen ”En tiedä”. Kantäväestöllä tarkoitetaan siten kaikkia muita, jotka eivät täytä edellä olevaa maahanmuuttajataustaisien määritelmää.

Maahanmuuttajataustaisista nuorista yli puolen vanhemmat olivat syntyneet Euroopassa tai sen lähialueilla (sis. Venäjä ja Turkki) tai Yhdysvalloissa, joissa on globaalisti verraten suhteellisen korkea bruttokansantuote asukasta kohti ja inhimillisen kehityksen indeksi (Human Development Report 2020; vastaaja luokiteltiin tähän ryhmään, jos vähintään toinen vanhemmista oli näistä maista). Maahanmuuttajataustaisista vastaajista vajaan kolmanneksen tausta oli Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa (taulukko 1). Maahanmuuttajataustaisten ja kantäväestön vastaajien sukupuolijakauma oli samanlainen, mutta ikärakenteet ja erityisesti asumismuodot erosivat toisistaan. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osuus kyselyyn osallistuneista (7,5 %) vastaa maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osuutta Lahden kaupungissa (7,4 %) sekä keskimäärin koko maassa (8 %) (Maahanmuuttajat väestössä 2021). Noin 120 000 asukkaan Lahden voidaan katsoa edustavan tyypillistä keskikokoista suomalaiskaupunkia.

Kyselyaineistosta valittiin tätä tutkimusta varten ne muuttajat, joiden kautta oli mahdollista tarkastella Gentinin ym. (2019) esittämiä integraation ulottuvuuksia. *Rakenteellista kotoutumista* tarkastelimme luontokäyntien yleisyyttä ja esteitä sekä luonnon hyvinvointihyötyjä mittaavien kysymysten perusteella: luonnossa ajan viettämisen yleisyys kesä- ja talviaikaan, syyt vähäiselle ajan viettämiselle luonnossa, luonnossa vietetyn ajan määrä verrattuna lapsuuteen, eri luontoympäristöissä (omalla/taloyhtiön pihalla, kodin lähistön viheralueilla ja puistoissa sekä kansallispuistoissa ja muilla suojele- ja retkeilyalueilla) käyntien yleisyys sekä elpy-

Taulukko 1. Kyselyn vastaajien taustatiedot.
Table 1. Demographics of survey respondents.

		Maahanmuuttajataustaiset <i>Immigrant</i> (n=84)		Kantaväestö <i>Native</i> (n=1037)	
		n	%	n	%
Sukupuoli <i>Gender</i>	Tyttö <i>Girl</i>	41	48,8	503	48,5
	Poika <i>Boy</i>	39	46,4	487	47,0
	Muu/ei halua kertoa tai määritellä <i>Other/does not want to tell or define</i>	4	4,8	47	4,5
Syntymävuosi <i>Year of birth</i>	2003	2	2,4	2	0,2
	2004	8	9,5	16	1,5
	2005	31	36,9	404	39,0
	2006	24	28,6	283	27,3
	2007	18	21,4	326	31,4
	2008	1	1,2	6	0,6
Asuntotyyppi <i>Type of dwelling</i>	Kerrostalo <i>Apartment building</i>	47	56,0	218	21,0
	Rivi- tai paritalo <i>Row house or semi-detached house</i>	6	7,1	99	9,5
	Omakotitalo <i>Detached house</i>	25	29,8	533	51,4
	Yhdistelmä* <i>Combination*</i>	6	7,1	187	18,0
Vanhempien tausta <i>Parents' background</i>	Eurooppa ja sen lähialueet, Yhdysvallat <i>Europe and nearby regions, USA</i>	47	56,0		
	Lähi-idän ja Afrikan maat, Afganistan <i>Middle East and African countries, Afghanistan</i>	26	31,0		
	Ei tietoa <i>No information</i>	11	13,1		

*Vastaajat, jotka vuoroasuvat kahdessa kodissa, jotka ovat eri asuntotyyppiä.

*Respondents in dual residence arrangements with homes that represent different types of dwellings.

misen kokemus luonnossa (*Recreation Outcome Scale, ROS*, ks. Korpela ym. 2008). *Kulttuurista kotoutumista* tarkastelimme luontoon liittyviä tapoja, taitoja ja tietoja mittaavien kysymysten perusteella: osallistuminen eri luontoharrastuksiin sekä neljä väittämää ("Uskon, että pystyn selviytymään yllättävistä tilanteista lähiympäristön viheralueella (esim. polulle kaatunut puu)"; "Olen kiinnostunut luonnosta"; "Tiedän, millä tavoin voin osallistua lähiympäristön luontoalueiden hoitamiseen"; "Osaan tunnistaa monia eri kasveja, lintuja tai hyönteisiä"; asteikolla 0–10, jossa 0=täysin eri mieltä, 5=ei samaa eikä eri mieltä, 10=täysin samaa mieltä).

Vuorovaikutuksellista kotoutumista tarkastelimme luontoympäristössä tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta mittaavien kysymysten perusteella:

seura luonnossa käydessä sekä kuusi sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvää väittämää ("Nautin yhdessäolosta minulle tärkeiden ihmisten kanssa"; "Nautin yhteisistä harrastuksista minulle tärkeiden ihmisten kanssa"; "Luonnossa on helpompi keskustella henkilökohtaisista asioista"; "Seura lisää turvallisuuden tunnettani"; "Luonnossa oleminen lujittaa suhdettani minulle tärkeisiin ihmisiin"; "Nautin saadessani olla yksin"; asteikolla 1–5, jossa 1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä; ks. Kaikkonen ym. 2014). *Identifioiva kotoutumista* tarkastelimme luonnosta saatavia positiivisia tai negatiivisia kokemuksia mittaavien kysymysten perusteella: tuntemukset luonnossa ollessa (asteikolla 1–5, jossa 1=hyvin harvoin tai ei koskaan, 5=hyvin usein tai jatkuvasti; ks. Kaikkonen ym. 2014) sekä kolme

väittämää ("Olen tottunut olemaan luonnonympäristössä"; "Minua ällöttävät luonnonelementit kuten liika tai muta"; "Olen saanut myönteisiä kokemuksia luonnossa"; asteikolla 0–10).

Vertailimme tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten kyselyvastauksia. Vertailimme myös vastaajia, joiden tausta on Euroopassa tai sen lähialueilla tai Yhdysvalloissa niihin, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa. Aineiston pienen koon vuoksi emme pystyneet tekemään systemaattista vertailua näiden ryhmien välillä, mutta tarkempi ja otteleu auttoi ilmiön ymmärtämisessä. Käytimme riittäntaulukointia ja khii-toiseen χ^2 riippumattomuustestiä analysoidessamme dikotomisia muuttujia ja niitä järjestysasteikollisia muuttujia, joiden vastausluokat erosivat selkeämmin laadullisesti toisistaan (esim. "En koskaan" vs. "1–3 kertaa kuukaudessa"). Muut järjestysasteikolliset muuttujat analysoimme Mann-Whitney U-testillä (maahanmuuttajataustaiset–kantaväestö -vertailu) sekä Kruskal-Wallis H-testillä (kolmen ryhmän vertailu).

Korpelan ym. (esim. 2008) käyttämä ROS-mittari sisältää kuusi väittämää elpymisen kokemuksesta. Kysymyksenasettelu ja väittämät muokattiin koskemaan kokemusta siitä, miten nuorten luonnossa viettämä aika vaikuttaa yleensä heidän oloonsa ("Rauhoitun"; "Elvyn ja rentoudun"; "Elinvoimani ja tarmoni lisääntyvät"; "Keskitymiskyyni lisääntyy"; "Unohtan arkipäivän huolet ja murheet"; "Ajatukseni selkeytyvät ja kirkastuvat"). Lisäksi mittarin asteikkoa tyypistettiin seitsemästä viiteen täysin nimettyyn vastausvaihtoehtoon (Täysin eri mieltä ... Täysin samaa mieltä). Tarkastellaksemme näiden muutosten sekä kontekstin mahdollista vaikututusta ROS-mittarin faktorirakenteeseen teimme väittämille faktori-analyysin (pääakselifaktorointi). Faktoriansalyysi tukee yhden faktorin ratkaisua usealla kriteerillä (ominaisarvot > 1; ominaisarvokuvio; rinnakkais-analyysi), jolloin 70,6 prosenttia varianssista selittyy. Kaikkien väittämien kommunaliteetit ovat 0,549–0,753 välillä ja faktorilataukset 0,741–0,868 välillä. Cronbachin alfalla mitattuna ROS-mittarin sisäinen konsistenssi eli yhtenäisyys on korkea (0,916). ROS-mittarin vastausten keskiarvo on 3,47 ja keskihajonta 0,906. Mittari on jonkin verran vino (vinous –0,626) eivätkä normaaliusoletukset täyty (Kolmogorov-Smirnov-testi), mikä ei kuitenkaan ole este esimerkiksi F-testin kannalta (esim. Norman 2010). Yhteensä 46 vastaajan ROS-pisteet eroavat itseisarvoltaan yli 2 mutta alle 3 keskihajonnan verran keskiarvosta: heillä on poikkeuksellisen matalat pisteet (1,00–1,50 välillä). Faktoriansalyysin jälkeen laskimme jokaiselle vastaajalle ROS-mittarin keskiarvopisteet, 95 prosen-

tin luottamusvälit ja testasimme ryhmien välisiä eroja t-testillä sekä varianssianalyysillä (ANOVA).

Tulokset

Rakenteellinen kotoutuminen

Valtaosa sekä maahanmuuttajataustaisista että kantaväestön nuorista viettää luonnossa aikaa vähintään kerran viikossa niin kesä- kuin talviaikaan (taulukko 2). Talvella luonnossa vietetään harvemmin aikaa kuin kesällä. Maahanmuuttajataustaiset nuoret viettävät silti sekä kesä- että talviaikaan harvemmin aikaa luonnossa kuin kantaväestöön kuuluvat nuoret. Erityisesti maahanmuuttajataustaiset nuoret, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa, viettävät harvemmin aikaa luonnossa kuin muut nuoret (kuva 1; $\chi^2=20,667$; $df=6$; $p=0,002$).

Talviaikaan ero maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön välillä on merkitsevä vain tytöillä. Maahanmuuttajataustaiset tytöt viettävät talvella luonnossa harvemmin aikaa kuin kantaväestöön kuuluvat tytöt ($\chi^2=9,809$; $df=3$; $p=0,020$). Kantaväestöä edustavat tytöt viettävätkin talvella aikaa luonnossa useammin kuin pojat, kun taas maahanmuuttajataustaisilla tilanne on päinvastoin.

Niiltä nuorilta, jotka vastasivat viettävänsä kesällä aikaa luonnossa harvemmin kuin kerran viikossa, kysyttiin syitä tähän. Maahanmuuttajataustaisten nuorten ($n=19$) kolme useimmiten valitsemaa syytä koskivat vapaa-ajan viettämistä muiden harrastusten, kouluhommien tai viihdeelektronikan parissa. Kantaväestöön verrattuna harvempi maahanmuuttajataustainen nuori ilmoitti syyksi, ettei luonto kiinnosta ($\chi^2=4,659$; $df=1$; $p=0,031$). Yksikään maahanmuuttajataustainen ei ilmoittanut syyksi, että luontoalueille on hankala mennä tai että ei ole sopivia varusteita. Kaksi maahanmuuttajataustaista nuorta valitsi syyksi sen, että luonnossa oleminen ahdistaa tai pelottaa. Harvoin luonnossa aikaa viettävistä kantaväestön nuorista 80,7 prosenttia on viettänyt lapsuudessa enemmän aikaa luonnossa kuin nykyisin, kun taas maahanmuuttajataustaisista nuorista osuus on 57,9 prosenttia ($U=817$; $z=-2,079$; $p=0,038$; $r=0,18$).

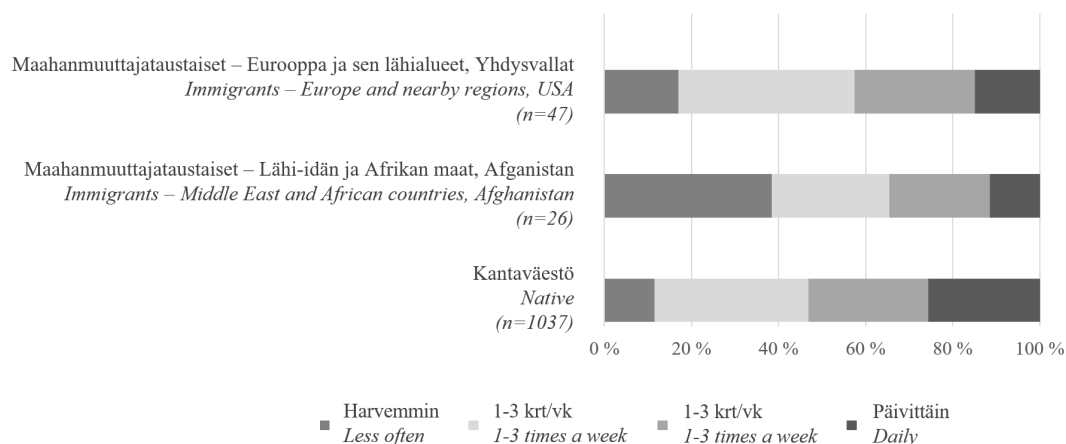
Valtaosa niin maahanmuuttajataustaisista kuin kantaväestöön kuuluvista nuorista liikkuu viikoittain omalla/taloyhtiön pihalla ja kodin lähistön viheralueilla ja puistoissa sekä ainakin joskus kansallispuistoissa ja muilla suojelu- ja retkeilyalueilla (kuva 2). Maahanmuuttajataustaiset nuoret liikkuvat silti omalla/taloyhtiön pihalla ($\chi^2=20,231$; $df=3$; $p<0,001$) sekä kodin lähistön viheralueilla ja puistoissa ($\chi^2=12,950$; $df=3$; $p=0,005$) harvemmin kuin kantaväestöön kuuluvat nuoret.

Taulukko 2. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten ajan viettämisen yleisyys luonnossa (esim. metsässä, kaupunkipuistossa, rannalla, vesillä) kesä- ja talviaikaan.

Table 2. Immigrant and native adolescents' frequencies of spending time in nature (e.g. in a forest, urban park, shore, water areas) in summertime and wintertime.

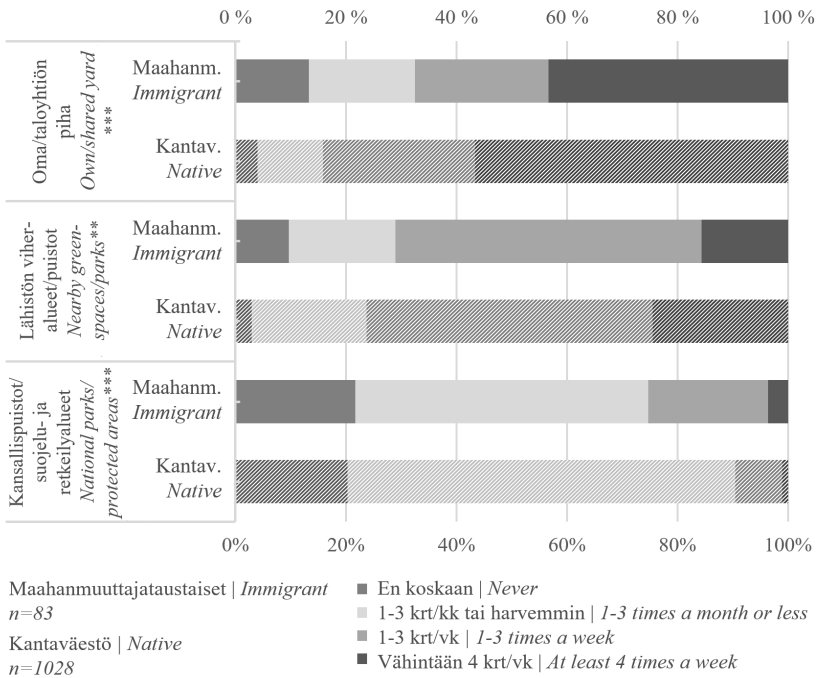
		Maahanmuuttajataustaiset <i>Immigrant</i> (n=84)		Kantaväestö <i>Native</i> (n=1037)		χ^2	df	p
		n	%	n	%			
Kesäaika <i>Summertime</i>	Päivittäin <i>Daily</i>	14	16,7	267	25,7	10,258	3	0,016*
	4–6 kertaa viikossa <i>4–6 times a week</i>	22	26,2	284	27,4			
	1–3 kertaa viikossa <i>1–3 times a week</i>	29	34,5	366	35,3			
	Harvemmin <i>Less often</i>	19	22,6	120	11,6			
Talviaika <i>Wintertime</i>	Päivittäin <i>Daily</i>	5	6,0	130	12,5	11,519	3	0,009**
	4–6 kertaa viikossa <i>4–6 times a week</i>	20	23,8	232	22,4			
	1–3 kertaa viikossa <i>1–3 times a week</i>	33	39,3	493	47,5			
	Harvemmin <i>Less often</i>	26	31,0	182	17,6			

* p < 0,05; ** p < 0,01

Kuva 1. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten ajan viettämisen yleisyys luonnossa kesäaikaan.

Figure 1. Immigrant and native adolescents' frequencies of spending time in nature in summertime.

Kuva 2. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön kuuluvien nuorten käyntien yleisyys eri luontoympäristöissä kesäaikaan (** p < 0,01; *** p < 0,001).

Figure 2. Immigrant and native adolescents' frequencies of visiting different natural environments in summertime (** p < 0,01; *** p < 0,001).

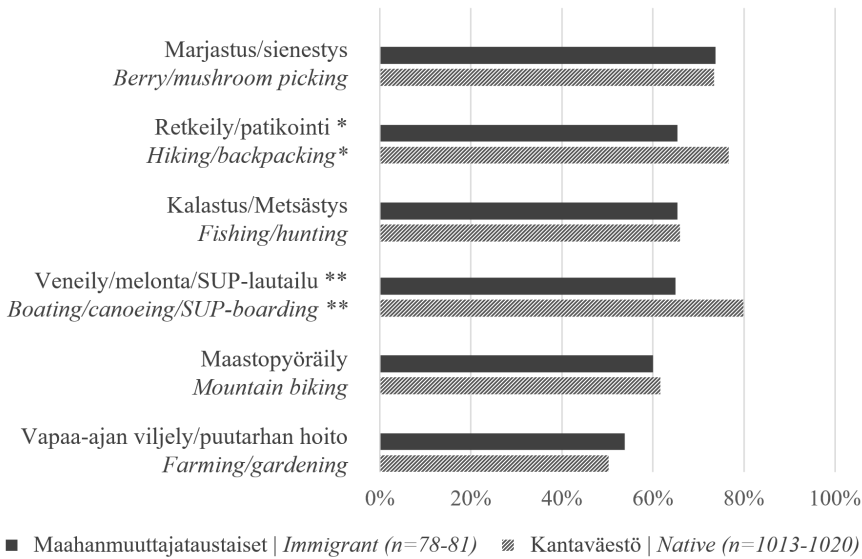
Oman tai taloyhtiön pihan osalta eroja maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten välillä selittää ainakin asumismuoto. Maahanmuuttajataustaisista asuu kerrostalossa suurempi osa (56 %) kuin kantaväestöstä (21 %), ja kerrostaloasujat liikkuvat omalla/taloyhtiön pihalla selvästi harvemmin kuin muut ($\chi^2=118,043$; $df=3$; $p<0,001$). Kerrostaloasujia tarkasteltaessa maahanmuuttajataustaisten nuorten liikkuminen omalla/taloyhtiön pihalla ei eroa merkittävästi muista nuorista. Mahdollisuutta viettää aikaa vain omassa käytössä olevalla pihalla vähentää maahanmuuttajataustaisilla nuorilla myös se, että heillä on huomattavasti harvemmin käytössä kesämökki. Valtaosa (59,8 %) maahanmuuttajataustaisista nuorista ei vietä aikaa kesämökillä, kun taas kantaväestöön kuuluvien ei-mökkeilevien nuorten osuus on selvästi pienempi (31,1 %; $\chi^2=27,984$; $df=1$; $p<0,001$).

ROS-mittarin perusteella maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat keskimäärin elpövänsä luonnossa ($M=3,32 \pm 0,21$; $SD=0,939$). Vaikka maahanmuuttajataustaisten ROS-keskiarvopisteet ovat hieman pienemmät kuin kantaväestön ($M=3,49 \pm 0,06$; $SD=0,902$), ero ei ole tilastollisesti merkitsevää ($t(1052)=-1,556$; $p=0,120$). Maahanmuuttajataustaiset nuoret, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa, saivat pienemmät keskiarvopisteet ($M=3,18 \pm 0,39$; $SD=0,926$)

kuin muut maahanmuuttajataustaiset tai kantaväestö, mutta erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($F(2)=1,344$; $p=0,261$).

Kulttuurinen kotoutuminen

Yhdeksän kyselyssä mainitun luontoharrastuksen joukosta kuuteen osallistuu yli puolet maahanmuuttajataustaisista nuorista (kuva 3). Suosituimpia harrastuksia maahanmuuttajataustaisten keskuudessa ovat marjastus/sienestys, retkeily/patikointi, kalastus/metsästys sekä veneily/melonta/SUP-lautailu, joihin osallistuu vähintään kaksi kolmannelle nuorista ainakin joskus. Kantaväestöön verrattuna maahanmuuttajataustaisista nuorista suurempi osa ei silti koskaan käy retkeilemässä/patikoimassa ($\chi^2=6,630$; $df=1$; $p=0,010$) tai veneilemässä/melomassa/SUP-lautailomassa ($\chi^2=11,190$; $df=1$; $p=0,001$). Retkeilyä/patikointia harrastavia on erityisen vähän niissä maahanmuuttajataustaisissa nuorissa, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa (40 % ei harrasta koskaan). Sen sijaan luonnon hyötykäyttöä painottavien aktiviteettien (kalastus/metsästys, marjastus/sienestys, viljely/puutarhan/kasvimaanhoito) osallistumisosuuksissa ei ole eroja maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten välillä.

Kuva 3. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten osallistuminen kuuteen suosituimpaan luontoharrastukseen kesäaikaan (* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$).

Figure 3. Immigrant and native adolescents' participation in six most popular nature-based activities in summertime (* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$).

Suurin osa maahanmuuttajataustaisista nuorista uskoo, että he pystyvät selviytymään yllättävistä tilanteista lähiympäristön viheralueella (MD=7 asteikolla 0–10), vaikkakin kantaväestö on selvästi luottavaisempi pystyvyydestään (MD=9; $U=26539,5$; $z=-4,698$, $p<0,000$; $r=0,14$). Sen sijaan maahanmuuttajataustaisten näkemykset jakautuvat sen suhteen, ovatko he kiinnostuneita luonnosta (MD=5), kuinka hyvin he uskovat tunnistavansa kasveja ja eläimiä (MD=5) sekä kuinka hyvin he tietävät, millä tavoin voivat osallistua lähiympäristön hoitamiseen (MD=5). Kantaväestön nuoret ovat vastausten perusteella hieman kiinnostuneempia luonnosta (MD=6) kuin maahanmuuttajataustaiset (MD=5; $U=31794,5$; $z=-2,518$; $p=0,012$; $r=0,08$).

Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen

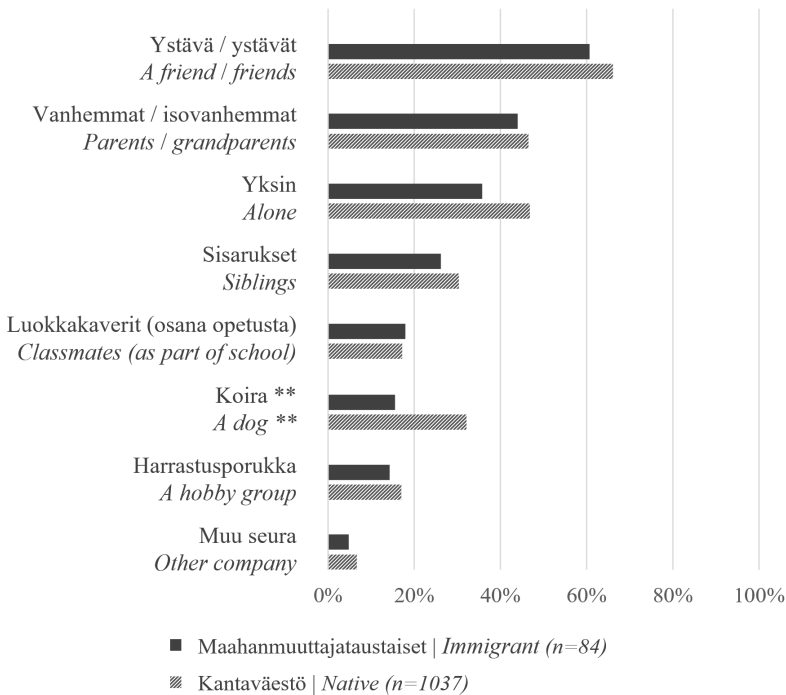
Maahanmuuttajataustaiset nuoret käyvät erilaisissa luontoympäristöissä useimmiten ystävien ja vanhempien/isovanhempien kanssa (kuva 4). Reilu kolmannes maahanmuuttajataustaisista nuorista käy luonnossa myös yksin, ja vaikka osuus on pienempi kantaväestöön verrattuna, tulos ei ole aivan tilastollisesti merkitsevä ($\chi^2=3,824$; $df=1$; $p=0,051$). Erityisesti kantaväestöön kuuluvista tytöistä käy yksin luontoympäristöissä ($\chi^2=4,982$; $df=1$; $p=0,026$). Maahanmuuttajataustaiset nuoret käyvät myös koiran kanssa luonnossa harvemmin kuin kantaväestöön kuuluvat ($\chi^2=10,078$; $df=1$; $p=0,002$). Lisäksi nuoret, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa, käyvät

luonnossa harvemmin vanhempien/isovanhempien kanssa (19,2 %) kuin muut maahanmuuttajataustaiset (55,3 %) tai kantaväestöön kuuluvat nuoret (46,5 %; $\chi^2=9,213$; $df=2$; $p=0,010$).

Valtaosa niin maahanmuuttajataustaisista kuin kantaväestöön kuuluvista nuorista nauttii yhdessäolosta luonnossa sekä yhteisistä harrastuksista heille tärkeiden ihmisten kanssa (MD=4 asteikolla 1–5). Maahanmuuttajataustaiset nauttivat silti yhdessäolosta luonnossa harvemmin kuin kantaväestöön kuuluvat ($U=31194,5$; $z=-2,357$ $p=0,018$; $r=0,07$). Niin maahanmuuttajataustaisten kuin kantaväestöön kuuluvien nuorten näkemykset jakautuvat sen suhteen, onko luonnossa helpompi keskustella henkilökohtaisista asioista ja lujittaako luonnossa oleminen suhdetta heille tärkeisiin ihmisiin (MD=3). Maahanmuuttajataustaiset nuoret (MD=3) nauttivat kantaväestön nuoria (MD=4) harvemmin yksinolosta luonnossa ($U=31535,5$; $z=-2,196$ $p=0,028$; $r=0,07$). Toisaalta maahanmuuttajataustaiset nuoret (MD=3) kokevat kantaväestön nuoria (MD=4) harvemmin seuran lisäävän heidän turvallisuuden tunnettaan luonnossa ($U=30481,5$; $z=-2,638$ $p=0,008$; $r=0,08$).

Identifioiva kotoutuminen

Maahanmuuttajataustaisten nuorten näkemykset hajautuvat luontokokemuksia koskevien väittämien suhteen. Maahanmuuttajataustaiset (MD=6 asteikolla 0–10) ovat kantaväestöä (MD=8) selvästi harvemmin samaa mieltä siitä, että he ovat saaneet myönteisiä kokemuksia luonnossa ($U=27984,5$; $z=-3,996$; $p<0,000$; $r=0,12$) ja että he ovat tottuneet

Kuva 4. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten seura luonnossa (esim. metsässä, kaupunkipuistossa, rannalla, vesillä) (** $p < 0,01$).
Figure 4. Immigrant and native adolescents' company in nature (e.g. in a forest, urban park, shore, water areas) (** $p < 0,01$).

olemaan luonnonympäristöissä (MD=6; MD=8; $U=29787$; $z=-3,315$; $p=0,001$; $r=0,10$). Lisäksi maahanmuuttajataustaiset nuoret (MD=5) ovat kantaväestön nuoria (MD=2) useammin samaa mieltä siitä, että heitä ällöttävät luonnonelementit kuten lika tai muta ($U=30058,5$; $z=-3,216$; $p=0,001$; $r=0,10$).

Tästä huolimatta suurin osa maahanmuuttajataustaisista nuorista kokee luonnossa ollessaan positiivisia tunteita, kuten tyyneyttä ja rauhallisuutta (MD=4 asteikolla 1–5), turvallisuutta (MD=4), onnellisuutta (MD=3,5) tai elinvoimaisuutta (MD=3,5). Sen sijaan negatiivisia tunteita, kuten alakuloisuutta ja apeutta (MD=2), hermostuneisuutta (MD=2) tai yksinäisyyttä (MD=2), suurin osa maahanmuuttajataustaisista kokee harvemmin. Maahanmuuttajataustaiset nuoret tuntevat silti itsensä luonnossa useammin alakuloisiksi ja apeiksi kuin kantaväestöön kuuluvat nuoret ($U=31411,5$; $z=-2,493$; $p=0,013$; $r=0,08$).

Johtopäätökset

Tässä artikkelissa olemme tutkineet Lahden yläkoululaisille suunnatun kyselyn pohjalta kantaväestöön verraten maahanmuuttajataustaisten nuorten luonnossa virkistytymisen tapoja, heidän luontosuhdettaan sekä koettuja luonnon hyvinvointivaikutuksia. Pohdimme tulosten perusteella luonnon merkitystä rakenteellisen, kulttuurisen, vuorovaikutuksellisen ja identifioivan kotoutumisen näkökulmasta (Gen-

tin ym. 2019). Nämä integraation ulottuvuudet eivät ole toisiaan poissulkevia vaan pikemminkin rinnakkaisia ja toisiaan tukevia. Ulottuvuuksien kautta on mahdollista tarkastella, ovatko luonto ja siihen liittyvät mahdollisuudet, hyödyt ja kulttuuriset käytännöt yhtä lailla myös maahanmuuttajien saavutettavissa sekä toisaalta sitä, miten luonto ja viheralueet voivat osaltaan tukea kotoutumiselle tärkeiden sosiaalisten ja emotionaalisten suhteiden muodostumista ja ylläpitämistä uudessa kotimaassa.

Tulosten perusteella luonto on tärkeä osa maahanmuuttajataustaisten nuorten arkea. Pääosin luonnossa virkistytymisen tavat, luontosuhde ja hyvinvoinnin kokemukset luonnossa ovat samansuuntaisia kuin kantaväestöön kuuluvilla nuorilla. Kokemusta yhdenvertaisuudesta edistää se, että luonto ja sen myönteiset vaikutukset esimerkiksi hyvinvointiin ovat tasa-arvoisesti kaikkien saavutettavissa (ks. Gentin ym. 2019). Ryhmien välillä löytyy kuitenkin myös joitain eroja.

Tulosten perusteella lähes 80 prosenttia maahanmuuttajataustaisista nuorista viettää viikoittain aikaa erilaisilla luontoalueilla kesäaikaan ja lähes 70 prosenttia talviaikaan. Valtaosa käy viikoittain omalla tai taloyhtiön pihalla sekä kodin lähistön viheralueilla tai puistoissa, mutta suurin osa vierailee ainakin joskus myös kauempana sijaitsevilla kansallispuistoissa tai suojelu- ja retkeilyalueilla. Helsingin seudulla asuvia maahanmuuttajia koskevan tutkimuksen (Leikkilä ym. 2013) tapaan myös

tämän tutkimuksen maahanmuuttajataustaisille läheläisnuorille luonto ja viheralueet näyttävät olevan hyvin saavutettavissa. Suomessa jokamiehen oikeudet mahdollistavat kaikkien pääsyn luontoon ja kaupungeissakin sijaitsee erilaisia viheralueita, kun taas joissakin muissa maissa yksityisomistuksessa oleville luontoalueille ei ole välttämättä pääsyä. Luonnossa liikkumisen esteet ovat maahanmuuttajataustaisilla samankaltaisia kuin kantaväestöön kuuluvilla nuorilla: muut harrastukset, viihde-elektronikka ja koulutehtävät kilpailevat nuorten ajankäytöstä. Tutkimuksen perusteella maahanmuuttajataustaisten nuorten syynä vähäiseen ajan viettämiseen luonnossa ei ole sen kokeminen pelottavana tai ahdistavana, kuten kansainvälisissä tutkimuksissa on nostettu esille (Lovelock ym. 2011; Stodolska ym. 2013, 2017; Kloek ym. 2017). Maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat myös elpyvänsä luonnossa yhtä hyvin kuin kantaväestöön kuuluvat nuoret. *Rakenteellisen integraation* näkökulmasta luontoympäristöistä saatavilla hyödyillä voikin olla merkittävä vaikutus nuorten hyvinvointiin.

Toisaalta erityisesti ne maahanmuuttajanuoret, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa, viettävät harvemmin aikaa luontoalueilla ja osallistuvat harvemmin joihinkin luontoharrastuksiin kuin kantaväestön nuoret. Tulos vastaa aiempien kansainvälisten tutkimusten tuloksia (esim. Buijs ym. 2009; Krange & Bjerke 2011). Lisäksi maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on huomattavasti muita harvemmin mahdollisuus viettää aikaa omalla yksityisellä pihalla, kuten omakotitalon puutarhassa, ja heillä on harvemmin käytössä kesämökki, joka Suomessa on kantaväestön lapsille ja nuorille merkittävä kanava luontosuhteen ylläpitoon (Pitkänen ym. 2020). Heikompiin mahdollisuuksiin ovat yhtenä syynä varallisuuteen liittyvät tekijät. Taloyhtiöiden pihojen suunnittelussa tulisi huomioida myös nuorten ja erilaisten asukasryhmien tarpeet sekä kerrostaloasukkaiden mahdollisuus viettää aikaa ulkona rauhallisessa ja turvallisessa ympäristössä. Lähiluontokohteiden säilyttäminen ja erilaisten luontoympäristöjen saavutettavuuden takaaminen esimerkiksi julkisin kulkuyhteyksin on tärkeää kaupunkialueilla.

Kaikkien nuorten ajanvietto luonnossa vähenee talvisin, mutta erityisesti maahanmuuttajataustaiset tytöt viettävät talvella muita vähemmän aikaa luonnossa, kun taas kantaväestöön kuuluvat tytöt viettävät kaikkein eniten. Tulos voi johtua eroista paitsi kiinnostuksessa ja kokemuksessa talvisen luonnon miellyttävyydestä, myös talvisiin luontoharrastuksiin liittyvissä taidoissa, tiedoissa ja totumuksissa (ks. Tyynelä 2011). Kysyttäessä omista luontoon liittyvistä taidoista ja tiedoista maahanmuuttajataustaisten nuorten vastaukset jakautuivat,

ja he arvioivat pystyvyytensä selviytyä yllättävistä tilanteista luonnossa heikommaksi kuin kantaväestöön kuuluvat nuoret. Pystyvyyden kokemukseen vaikuttavat osaltaan lapsena saadut luontokokemukset, pääsy luontoalueille ja kulttuuriseen luontosuhteeseen kasvaminen. Kun harvoin luonnossa aikaa viettäviltä nuorilta kysyttiin lapsuudesta, selvästi suurempi osa kantaväestön nuorista kuin maahanmuuttajataustaisista oli viettänyt lapsena enemmän aikaa luonnossa kuin nykyisin. Aiempien tutkimusten (esim. Ward Thompson ym. 2008; Taye ym. 2019) mukaan lapsuuden myönteiset luontokokemukset vaikuttavat aikuisiän luonnossa liikkumiseen, vaikka kiinnostus luontoa kohtaan laskisi tilapäisesti teini-iässä (Kaplan & Kaplan 2002). Erityisesti ne nuoret, joiden tausta on Lähi-idän tai Afrikan maissa tai Afganistanissa, käyvät luonnossa muita harvemmin vanhempien tai isovanhempien kanssa. Tämä viittaa siihen, että perheiden välillä on eroja suhteessa siihen, millaisia luonnossa virkistäytymisen malleja seuraavalle sukupolvelle välittyy.

Kulttuurisen integraation tukemisen kannalta varhaiskasvatukseen ja koulujen merkitys onkin keskeinen ja kasvatukseen tulisi tukea erilaisista taustoista tulevien ja erilaisia tarpeita omaavien nuorten luontosuhteen syntymistä antaen tilaa myös luontosuhteen muutokselle. Lisäksi on tärkeää tukea maahanmuuttajataustaisten nuorten ja heidän perheidensä yhteisiä luontoharrastuksia. Esimerkiksi Lahdessa on ollut käynnissä neuvolakokeilu, jossa kannustettiin perheitä liikkumaan luonnossa (Soten ekologinen... 2021).

Aiemmissa tutkimuksissa on korostettu, etteivät kaikki kulttuurit jaa länsimaista romanttista luontosuhdetta, jossa painottuvat erämaisuus, yksinäisyys ja villin luonnon ihailu (Buijs ym. 2009; Lovelock ym. 2011). Tässäkin tutkimuksessa löytyi eroja maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten väliltä erityisesti suhteessa retkeilyyn kaltaisiin luontoharrastuksiin, joissa painottuvat aktiivisuus, itsensä haastaminen ja mahdollisesti myös yksinolo. Esimerkiksi laaja kansallispuisto- ja retkeilyalueiden verkosto palvelurakenteineen edesauttaa tämänkaltaisia harrastuksia Suomessa. Sen sijaan perinteisempiin luonnon hyötykäyttöä painottaviin aktiviteetteihin, kuten marjastukseen/sienestykseen, kalastukseen/metsästykseen tai vapaa-ajan viljelyyn osallistumisessa ei ollut eroja ryhmien välillä. Erityisesti viljelypalstojen ja kaupunkiviljelyn merkitys maahanmuuttajille on nostettu esille aiemmissa tutkimuksissa (Leikkilä ym. 2013; Peters ym. 2016). Koska kyseessä oli sekundaarinen kyselyaineisto, kysymyksenasettelussa ja annetuissa harrastusvaihtoehdoissa ei erityisesti huomioitu monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajien suosimia

harrastuksia. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu maahanmuuttajien suosivan aktiviteetteja, joiden parissa voidaan viettää aikaa yhdessä muiden kanssa – esimerkkinä ulkopelit ja piknikillä käyminen (esim. Peters ym. 2010; Tuulentie 2019).

Kulttuurisen integraation näkökulmasta on merkittävää antaa tilaa kahdensuuntaisen ja monikulttuurisen luontosuhteen kehittymiselle. Tämä tarkoittaa monimuotoistuvien ja muuttuvien luonnokäyttötapojen ja -harrastusten ottamista osaksi yhteiskuntaa ja eri väestöryhmien osallistamista ratkaisujen kehittämiseen. Eri väestöryhmillä voi olla hyvinkin erilaisia käsityksiä luonnon merkityksestä ja käytöstä, mikä voi pahimmillaan johtaa konflikteihin tai disintegraatioon (Singleton 2020). Olisi tärkeää arvioida myös kriittisesti sitä, millaisiin käsityksiin luontosuhteesta ja luonnon käytön tavoista viheralueiden ja virkistyskäytön infrastruktuurin kehittäminen ja hoito tällä hetkellä perustuvat. Yhteisen luontoympäristön käytössä, suunnittelussa ja hoidossa tulisi jatkossa huomioida nykyistä paremmin luontosuhteiden monikulttuuristuminen.

Aiempien tutkimusten tapaan myös tämän tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että erilaiset luontoympäristöt voivat merkittäväällä tavalla tukea maahanmuuttajien *vuorovaikutuksellista kotoutumista* (esim. Seeland ym. 2009; Stodolska ym. 2017). Maahanmuuttajataustaiset nuoret viettävät erilaisilla luontoalueilla useimmiten aikaa ystävien sekä vanhempien/isovanhempien kanssa ja nauttivat luonnossa yhdessäolosta ja yhteisistä harrastuksista. Vastaavia tuloksia luonnon virkistyskäytön rajautumisesta oman lähipiiriin tai etnisen ryhmän pariin on saatu aiemmissa tutkimuksissa (Jay & Schraml 2009; Peters 2010; Stodolska ym. 2017), ja tämä voi heijastaa maahanmuuttajien kotoutumista ensisijaisesti oman (etnisen) ryhmänsä kautta. Seura vaikuttaa olevan erityisen tärkeää maahanmuuttajataustaisille tytöille, jotka käyvät muita harvemmin yksin luonnossa. Tulos voi viitata paitsi kulttuurisiin käytäntöihin (mikä on tytöille sallittua), mieltymyksiin ja tottumuksiin, myös siihen, ettei luonnossa liikkumista koeta yksin turvallisiksi (ks. Lovelock ym. 2011; Stodolska ym. 2013). Kantaväestöön kuuluville nuorille sen sijaan lähiluontokohteet voivat olla lapsuudesta lähtien tuttuja ja arkisia ympäristöjä, joita ei koeta turvattomiksi yksinkään liikkua (ks. Hakoköngäs & Puhakka 2021). Turvallisuuden tunnetta voi lisätä myös koira, jonka kanssa kantaväestöön kuuluvat ulkoilevat maahanmuuttajataustaisia useammin luonnossa.

Tutkimuksessa ei selvitetty, miten syvällisiä ja monikulttuurisia kontakteja luontoympäristöissä syntyy. Kantaväestöön kuuluvien nuorten tottumus ja halu viettää aikaa luonnossa myös yksin voi kuitenkin olla haaste monikulttuurisen yhdessäolon ja

kontaktien syntyminen kannalta (ks. Leikkilä ym. 2013). Monikulttuurisen vuorovaikutuksen syntyämistä voisivat tukea esimerkiksi erilaiset viheralueilla järjestettävät tapahtumat ja ryhmäaktiviteetit, joiden suunnittelussa huomioitaisiin kahdensuuntaisen integraation ja jotka kohdennettaisiin sekä maahanmuuttajille että kantaväestöön kuuluville.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että luonto voi tukea merkittävästi myös maahanmuuttajien *identifioivaa integraatiota*. Vetovoimaisiksi, miellyttäviksi ja omiksi koetut luontoympäristöt voivat tukea kiinnittymistä paikkaan ja uuteen asuinmaahan. Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajataustaiset nuoret kokivat luonnossa useammin myönteisiä kuin kielteisiä tuntemuksia eivätkä kokeneet luontoa pelottavana tai ahdistavana. Toisaalta heidän vastauksissaan oli kantaväestöä enemmän vaihtelua, ja he kokivat kantaväestöä harvemmin saaneensa myönteisiä kokemuksia luonnossa tai olevansa tottuneita olemaan luonnossa. Aiemmissa tutkimuksissa on painotettu, että tärkeää myönteisten tuntemusten syntymiselle on tasapaino uuden ja vanhan välillä; toisin sanoen paikkaan kiinnittymistä helpottaa, jos ympäristössä on aiemmasta kotimaasta ja asuinympäristöistä tuttuja elementtejä ja kiinnittymisen kohteita (Jay & Schraml 2009; Leikkilä ym. 2013; Stodolska ym. 2017). Luontoympäristöltään hyvin erilaisista maista tuleville pohjoismaainen luonto voi näyttäytyä myös vieraannuttavana. Vieraantumisen kokemusta voidaan torjua monikulttuuristen näkökulmien huomioon ottamisella lähiluonnon suunnittelussa (Faehnle ym. 2010).

Laaja vaihtelu kyselyvastauksissa osoittaa, etteivät maahanmuuttajataustaiset nuoret ole homogeeninen ryhmä kuten eivät kantaväestön nuoretkaan. Nuorten luontosuhdetta tulisikin tarkastella intersektionaalisuuden näkökulmasta, toisin sanoen ottaen huomioon erilaisten sosiokulttuuristen identiteetikategorioiden merkityksen. Etnisen tai maahanmuuttotaustan sijaan nuorten näkemyksiin, kokemuksiin ja käyttäytymiseen näyttävät vaikuttavan enemmän monet muut tekijät, kuten sosiodemografiset tekijät tai nuorten erilaiset sosiaaliset ja poliittiset identiteetit (ks. Lovelock ym. 2011; Kloeck ym. 2015, 2017; Fränkel ym. 2019). Jatkossa voitaisiin selvittää laajempien kyselyaineistojen pohjalta esimerkiksi sosioekonomisen ja kulttuurisen taustan yhteis- ja erillisvaikutusta nuorten luonnossa virkistäytymiseen ja luontosuhteeseen (ks. Kränge & Bjerke 2011).

Jatkotutkimuksissa tulisi huomioida tässä tutkimuksessa käytettyä sekundaarista aineistoa paremmin luontosuhteen ja luonnokäyttömuotojen monikulttuurisuus sekä vastaajien vaihteleva maahanmuuttotausta. Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat saaneet luontoko-

muksensa pääasiassa Suomessa, kun taas erityisesti se joukko, jonka tausta on muun muassa Lähi-idän maissa, sisältää vasta hiljattain saapuneita maahanmuuttajia, joiden luontosuhde ja -kokemukset perustuvat enimmäkseen toiseen kulttuuriin ja toisenlaisiin luonnossa liikkumisen mahdollisuuksiin (ks. Fränkel ym. 2019). Laajemmat aineistot mahdollistaisivat erilaisista taustoista tulevien nuorten systemaattisen vertailun sekä erilaisten luonto- ja viheralueiden merkityksen tarkemman tarkastelun. Luontosuhdetta käsittelevissä tutkimuksissa tulisi kriittisesti arvioida käytettyihin mittareihin, työkaluihin ja kysymyksenasetteluihin sisältyviä lähtöoletuksia, kulttuurisia käsityksiä tai jopa itsestäänselvyyksiä tietynlaisesta luontosuhteesta. Tutkimusten toteutuksessa tulisi kiinnittää huomiota myös kielitaidon ja kulttuurisen tuntemuksen aiheuttamiin rajoituksiin; tässä tutkimuksessa jäi epäselväksi, mitä nuoret ovat yhdistäneet esimerkiksi kansallispuiston tai retkeilyalueen termeihin.

Tutkimuksen tulosten luotettavuutta voi heikentää se, että poisjätetyissä eli keskeneräisissä ja epäluotettaviksi arvioiduissa vastauksissa maahanmuuttajataustaisten osuus oli suurempi kuin kyselyn vastauksissa. Kyselyn kesken jättäminen tai vastausten epäluotettavuus voi johtua esimerkiksi kieliongelmistä tai siitä, ettei aihe kiinnosta vastaajaa. Luonnon merkitystä maahanmuuttajanuorten kotoutumisessa onkin tärkeää tutkia myös laadullisin menetelmin, kuten yksilö- tai ryhmähaastatteluin, ja käyttämällä esimerkiksi valokuvia virikkeenä (Tuulentie 2019; Uusitalo ym. 2019). Laadullisin tutkimuksin voidaan syventyä muun muassa luonnossa liikkumisen esteisiin sekä siihen, millaisilla luontolähtöisillä ratkaisuilla voidaan tukea maahanmuuttajanuorten integroitumista ja ehkäistä heidän syrjäytymistään.

Luonnon virkistyskäyttö tai luontolähtöiset menetelmät eivät voi yksistään ratkaista maahanmuuttoon ja monikulttuuristuvaan yhteiskuntaan liittyviä haasteita. Puutteista huolimatta tutkimus kuitenkin osoittaa, että luonnolla voi olla tärkeä merkitys maahanmuuttajataustaisille nuorille Suomessa ja luonnon roolia maahanmuuttajien kotoutumisessa tulisi selvittää monipuolisesti. Luontoon liittyvien mahdollisuuksien ja hyötyjen, kuten monipuolisen hyvinvointi- ja terveysvaikutusten turvaamiseksi on tärkeää, että luonto ja viheralueet sekä niihin liittyvät tiedot, taidot ja kulttuuriset käytännöt ja merkitykset ovat yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa ja erilaisten väestöryhmien tarpeet huomioidaan nykyistä paremmin alueiden suunnittelussa, hoidossa ja käytössä.

Kiitokset

Tutkimusta on rahoittanut Suomen Akatemia (hankkeet: NATUREWELL, #13212501 ja URGENT, #324586). Kiitämme lämpimästi kaikkia kyselyn vastaajia ja tutkimukseen osal-

listuneita kouluja. Kiitämme Katherine Irvinea ja Sofia Kaipaista kyselylomakkeen laatimiseen osallistumisesta.

KIRJALLISUUS

- Berry, J. W. (1997) Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology* 46(1) 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Barton, J. & Pretty, J. (2010) What is the best dose of nature and green exercise for improving mental health? A multistudy analysis. *Environmental Science & Technology* 44(10) 3947–3955. <https://doi.org/10.1021/es903183r>
- Buijs, A. E., Elands, B. H. M. & Langers, F. (2009) No wilderness for immigrants: cultural differences in images of nature and landscape preferences. *Landscape and Urban Planning* 91(3) 113–123. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2008.12.003>
- Curry, N. R., Joseph, D. H. & Slee, B. (2001) To climb a mountain? Social inclusion and outdoor recreation in Britain. *World Leisure Journal* 43(3) 3–15. <https://doi.org/10.1080/04419057.2001.9674233>
- Dinnie, E., Brown, K. M. & Morris, S. (2013) Community, cooperation and conflict: negotiating the social well-being benefits of urban greenscape experiences. *Landscape and Urban Planning* 112, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2012.12.012>
- Esser, H. (1999) *Soziologie: spezielle Grundlagen*. Campus-Verlag, Frankfurt am Main.
- Faehnle, M., Jokinen, J., Karlin, A. & Lyytimäki, J. (2010) *Kaupunkiluonto ja monikulttuurisuus – maahanmuuttajat luontoalueiden kokijoina ja käyttäjinä*. Suomen Ympäristö 1/2010. <http://hdl.handle.net/10138/37992>
- Fränkel, S., Sellmann-Risse, D. & Basten, M. (2019) Fourth graders' connectedness to nature – does cultural background matter? *Journal of Environmental Psychology* 66, 101347. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2019.101347>
- Gentin, S. (2011) Outdoor recreation and ethnicity in Europe – a review. *Urban Forestry & Urban Greening* 10(3) 153–161. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2011.05.002>
- Gentin, S., Chondromatidou, A. M., Pitkänen, K., Dolling, A., Præstholm, S. & Palsdóttir, A. M. (2018) *Defining nature-based integration – perspectives and practices from the Nordic countries*. Reports of the Finnish Environment Institute 16/2018. <http://hdl.handle.net/10138/236244>
- Gentin, S., Pitkänen, K., Chondromatidou, A. M., Præstholm, S., Dolling, A. & Palsdóttir, A. M. (2019) Nature-based integration of immigrants in Europe: a review. *Urban Forestry & Urban Greening* 43, 126379. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126379>
- Haahela, T. (2019) A biodiversity hypothesis. *Allergy* 74, 1445–1456. <https://doi.org/10.1111/all.13763>

- Hakoköngäs, E. & Puhakka, R. (2021) Happiness from nature? Adolescents' conceptions of the relation between happiness and nature in Finland. *Leisure Sciences*. <https://doi.org/10.1080/01490400.2021.1877584>
- Human development report 2020. The next frontier. Human development and the anthropocene* (2020). The United Nations Development Programme, New York. <<http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2020.pdf>> 3.11.2021.
- Jay, M. & Schraml, U. (2009) Understanding the role of urban forests for migrants – uses, perception and integrative potential. *Urban Forestry & Urban Greening* 8(4) 283–294. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.07.003>
- Jokela, L. & Uusitalo, M. (2019; toim.) *Yhteinen luonto kotouttaa. PoLut-hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta*. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091828612>
- Kaikkonen, H., Virkkunen, V., Kajala, L., Erkkonen, J., Aarnio, M. & Korpelainen, R. (2014) *Terveyttä ja hyvinvointia kansallispuistoista – tutkimus kävijöiden kokemista vaikutuksista*. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 208. <<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a208.pdf>> 28.6.2021.
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (2002) Adolescents and the natural environment: a time out. Teoksessa Kahn, P. H. & Kellert, S. R. (toim.) *Children and nature. Psychological, sociocultural, and evolutionary investigations*, 227–257. The MIT Press, Cambridge.
- Keniger, L., Gaston, K., Irvine, K. N. & Fuller, R. (2013) What are the benefits of interacting with nature? *International Journal of Environmental Research and Public Health* 10(3) 913–935. <https://doi.org/10.3390/ijerph10030913>
- Kloek, M. E., Buijs, A. E., Boersema J. J. & Schouten, M. G. C. (2015) Nature lovers', 'Social animals', 'Quiet seekers' and 'Activity lovers': participation of young adult immigrants and non-immigrants in outdoor recreation in the Netherlands. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 12, 47–58. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2015.11.006>
- Kloek, M. E., Buijs, A. E., Boersema J. J. & Schouten, M. G. C. (2017) Beyond ethnic stereotypes – identities and outdoor recreation among immigrants and nonimmigrants in the Netherlands. *Leisure Sciences* 39(1) 59–78. <https://doi.org/10.1080/01490400.2016.1151843>
- Korpela, K. M., Ylén, M., Tyrväinen, L. & Silvennoinen, H. (2008) Determinants of restorative experiences in everyday favorite places. *Health & Place* 14(4) 636–652. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2007.10.008>
- Kränge, O. & Bjerke, T. (2011) A walk in the woods: the effects of ethnicity, social class, and gender among urban Norwegian adolescents. *Nordic Journal of Social Research* 2, 17–34. <https://doi.org/10.7577/njsr.2056>
- Leikkilä, J., Faehnle, M. & Galanakis, M. (2013) Promoting interculturalism by planning of urban nature. *Urban Forestry & Urban Greening* 12(2) 183–190. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2013.02.002>
- Lovelock, K., Lovelock, B., Jellum, C., & Thompson, A. (2011) In search of belonging: immigrant experiences of outdoor nature-based settings in New Zealand. *Leisure Studies* 30(4) 513–529. <https://doi.org/10.1080/02614367.2011.623241>
- Maahanmuuttajat väestössä (2021) Tilastokeskus, Helsinki. 28.6.2021. <<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>>
- McMahan, E. & Estes, D. (2015) The effect of contact with natural environments on positive and negative affect: a meta-analysis. *The Journal of Positive Psychology* 10(6) 507–519. <https://doi.org/10.1080/17439760.2014.994224>
- Milligan, C. & Bingley, A. (2007) Restorative places or scary spaces? The impact of woodland on the mental well-being of young adults. *Health & Place* 13(4) 799–811. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2007.01.005>
- Norman, G. (2010) Likert scales, levels of measurement and the “laws” of statistics. *Advances in Health Sciences Education* 15(5) 625–632. <https://doi.org/10.1007/s10459-010-9222-y>
- Ordóñez-Barona, C. (2017) How different ethno-cultural groups value urban forests and its implications for managing urban nature in a multicultural landscape: a systematic review of the literature. *Urban Forestry & Urban Greening* 26, 65–77. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2017.06.006>
- Peters, K. (2010) Being together in urban parks: connecting public space, leisure, and diversity. *Leisure Sciences* 32(5) 418–433. <https://doi.org/10.1080/01490400.2010.510987>
- Peters, K., Elands, B. & Buijs, A. (2010) Social interactions in urban parks: stimulating social cohesion? *Urban Forestry & Urban Greening* 9(2) 93–100. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.11.003>
- Peters, K., Stodolska, M. & Horolets, A. (2016) The role of natural environments in developing a sense of belonging: a comparative study of immigrants in the US, Poland, the Netherlands and Germany. *Urban Forestry & Urban Greening* 17, 63–70. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.04.001>
- Pitkänen, K., Oratuomi, J., Hellgren, D., Furman, E., Gentin, S., Sandberg, E., Øian, H. & Kränge, O. (2017) *Nature-based integration. Nordic experiences and examples*. TemaNord 517/2017. <<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1099117/FULLTEXT01.pdf>> 28.6.2021.
- Pitkänen, K., Lehtimäki, J. & Puhakka, R. (2020) How do rural second homes affect human health and well-

- being? Review of potential impacts. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(18) 6748. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186748>
- Powell, M. & Rishbeth, C. (2012) Flexibility in place and meaning of place by first-generation migrants. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 103(1) 69–84. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2011.00675.x>
- Puhakka, R. (2014) Y-sukupolvi luonossa. Luonnon merkitykset kaupungistuvassa yhteiskunnassa. *Alue ja Ympäristö* 43(1) 34–48. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64803>> 28.6.2021.
- Rishbeth, C. & Finney, N. (2006) Novelty and nostalgia in urban greenspace: refugee perspectives. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 97(3) 281–295. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2006.00520.x>
- Saukkonen, P. (2016) Mitä on kotoutuminen. *Kvartti* 2016(4) 8–12. <<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/mita-kotoutuminen>> 30.6.2021.
- Saukkonen, P. (2020) *Suomi omaksi kodiksi: kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Gaudeamus, Helsinki.
- Seeland, K., Dübendorfer, S. & Hansmann, R. (2009) Making friends in Zurich's urban forests and parks: the role of public green space for social inclusion of youths from different cultures. *Forest Policy and Economics* 11(1) 10–17. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2008.07.005>
- Shanahan, D. F., Franco, L., Lin, B. B., Gaston, K. J. & Fuller, R. A. (2016) The benefits of natural environments for physical activity. *Sports Medicine* 46, 989–995. <https://doi.org/10.1007/s40279-016-0502-4>
- Singleton, B. E. (2020) Go to the forest! Exploring the orderings of Swedish nature-based integration. *Environment and Planning E: Nature and Space*. <https://doi.org/10.1177/2514848620962420>
- Soten ekologinen jälleenrakennus – ympäristöystävällisyys osana neuvolan arkea* (2021). Lääkärien sosiaalinen vastuu. <<https://lsv.fi/toiminta/ymparisto-ja-ilmasto/soten-ekologinen-jalleenrakennus-kokeilu/>> 28.6.2021.
- Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain* (2021). Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021, Valtioneuvosto. 13.4.2021. <<https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>> 16.11.2021.
- Stodolska, M., Shinew, K. J., Acevedo, J. C. & Roman, C. G. (2013) “I was born in the hood”: fear of crime, outdoor recreation and physical activity among Mexican-American urban adolescents. *Leisure Sciences* 35(1) 1–15. <https://doi.org/10.1080/01490400.2013.739867>
- Stodolska, M., Peters, K. & Horolets, A. (2017) Immigrants' adaptation and interracial/interethnic interactions in natural environments. *Leisure Sciences* 39(6) 475–491. <https://doi.org/10.1080/01490400.2016.1213676>
- Taye, F. A., Abildtrup, J., Mayer, M., Ščasný, M., Strange, N. & Lundhede, T. (2019) Childhood experience in forest recreation practices: evidence from nine European countries. *Urban Forestry & Urban Greening* 46, 126471. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126471>
- Tuulentie, S. (2019) Maahanmuuttajien kuva-
valinnat luontokokemusten kuvastajina. Teoksessa Jokela, L. & Tuulentie, S. (toim.) *Yhteinen luonto kotouttaa. PoLut-hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta*, 25–31. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091828612>
- Twohig-Bennett, C. & Jones, A. (2018) The health benefits of the great outdoors: a systematic review and meta-analysis of greenscape exposure and health outcomes. *Environmental Research* 166, 628–637. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.06.030>
- Tyrväinen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y. & Kagawa, T. (2014) The influence of urban green environments on stress relief measures: a field experiment. *Journal of Environmental Psychology* 38, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.12.005>
- Tyynelä, T. (2011) Maahanmuuttajien ulkoiluharrastukset suomalaistuvat – talvi ja ulkoiluseuran puute rajoittavat liikkumista. *Siirtolaisuus – Migration* 3/2011, 3–13. <<https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/90587>> 28.6.2021.
- Uusitalo, M., Huhta, E., Hallikainen, V. & Nivala, V. (2019) Mikä suomalaisissa luontoalueissa miellyttää maahanmuuttajia? Teoksessa Jokela, L. & Tuulentie, S. (toim.) *Yhteinen luonto kotouttaa. PoLut-hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta*, 33–43. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091828612>
- van den Berg, A. E., Koole, S. L. & van der Wulp, N. Y. (2003) Environmental preference and restoration: (how) are they related? *Journal of Environmental Psychology* 23(2) 135–146. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00111-1](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00111-1)
- Ward Thompson, C., Aspinall, P. & Montarzano, A. (2008) The childhood factor: adult visits to green places and the significance of childhood experience. *Environment and Behavior* 40(1) 111–143. <https://doi.org/10.1177/0013916507300119>
- Weinstein, N., Balmford, A., De Haan, C. R., Gladwell, V., Bradbury, R. B. & Amano, T. (2015) Seeing community for the trees: the links among contact with natural environments, community cohesion, and crime. *BioScience* 65(12) 1141–1153. <https://doi.org/10.1093/biosci/biv151>
- Working together: skills and labour market integration of immigrants and their children in Finland* (2018) OECD Publishing, Pariisi. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>